Voorstel

gemeenteraad

Heerlen,
29 mei 2024

Vergadering
gemeenteraad
Heerlen

Vergaderdatum
29 mei 2024
Documentnummer
10419

Agendapunt

Onderwerp
Regiovisie Zuid-Limburg 2024-2031 ""Samen sterk, iedereen veilig""
Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties

Inleiding/aanleiding
Iedereen heeft recht op een veilig bestaan. Geweld in afhankelijkheidsrelaties hoort daar niet in thuis. Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) is de meest voorkomende vorm van geweld in onze samenleving. Jaarlijks worden er ongeveer 200.000 mensen in Nederland het slachtoffer van. Het gaat om geweld dat gepleegd wordt door een persoon die het slachtoffer niet alleen kent, maar waar het slachtoffer ook materieel of emotioneel afhankelijk van is. Voorbeelden zijn huiselijk geweld, ouderenmishandeling maar ook mensenhandel en mishandeling door een mantelzorger. Gemeenten hebben naast inhoudelijke taken vanuit de WMO de opdracht om een regionale visie te ontwikkelen gericht op de aanpak van Geweld in Afhankelijkheidsrelaties. De visie, met een gezamenlijke ambitie, geeft richting en vormt de basis voor effectieve samenwerking om zo samen de cirkel van geweld te doorbreken.

Totstandkoming visie

Proces
Inbreng betrokken partners
De reden voor het opstellen van een regiovisie is het formuleren van een gezamenlijke visie en aanpak. Bij de totstandkoming zijn de partners daarom ook zeer uitgebreid betrokken: De partners zijn: Afvaardiging 16 Zuid-Limburgse gemeenten, Veilig Thuis Zuid-Limburg, Raad voor de Kinderbescherming, Politie, Openbaar Ministerie, Centrum Seksueel Geweld Limburg, LEVANTO groep Vrouwenopvang, XONAR Vrouwenopvang en hulpverlening, Gecertificeerde Instellingen, Zorg en Veiligheidshuizen Zuid-Limburg, Reclasseringsorganisaties en ervaringsdeskundigen. Er hebben meerdere netwerksessies plaatsgevonden om zo tot een gezamenlijk gedragen visie en aanpak te komen.

Meenemen bestuur
Verder is ook het bestuur regelmatig meegenomen, via de commissie Zorg en Veiligheid. De ambtelijk contactpersonen bij de gemeenten zijn gevraagd om de portefeuillehouders te informeren en mee te nemen in de eind (concept) versie van de visie. Daarnaast is er in Parkstad op 5 februari 2024 een informatieavond geweest voor raadsleden, burgemeester en wethouders. Voor de regio Maastricht Heuvelland en Westelijke Mijnstreek is op 10 april 2024 een webinar gehouden voor raadsleden, burgemeester en wethouders.

Inbreng MO adviesraden
Op Zuid-Limburgse schaal is een afvaardiging van lokale adviesraden betrokken die specifiek was samengesteld voor dit thema. In 3 bijeenkomsten is deze afvaardiging meegenomen in het thema en het proces van de totstandkoming. Daarnaast hebben zij feedback gegeven op de conceptvisie van de uitgangspuntennotitie, de visie en het uitvoeringsplan. Deze feedback is verwerkt in de conceptvisie. Er is vervolgens een advies geformuleerd op Zuid-Limburgse schaal dat gedeeld is met alle lokale adviesraden van de 16 Zuid-Limburgse gemeenten. De aandachtspunten van de lokale adviesraden zijn ook meegenomen. De Heerlense MO adviesraad onderschrijft het advies van de afvaardiging van de MO adviesleden van de Zuid- Limburgse adviesraden.

Vaststellen visie
De visie wordt in het tweede kwartaal van 2024 ter vaststelling aan alle gemeenteraden in Zuid-Limburg voorgelegd. Vervolgens wordt het regionale uitvoeringsplan met eventueel lokale aanvullingen ter vaststelling aan alle colleges in Zuid-Limburg voorgelegd. Streven is om uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 een bijeenkomst te laten plaatsvinden waarin betrokken kernpartners zich committeren aan de visie en het uitvoeringsplan middels het ondertekenen van een intentieverklaring.

Inhoud nieuwe regiovisie

Basis nieuwe visie
De evaluatie van de voorgaande visie, met de titel Geweld hoort nergens Thuis, de eindrapportage van het gelijknamige landelijk programma de belangrijkste conclusies uit de recent gepubliceerde cohortstudie van het Verwey-Jonker Instituut 'Huiselijk geweld, een complex en hardnekkig probleem' en de bouwstenen van het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming vormen de basis voor de nieuwe regiovisie.

Versterking samenwerking en aanpak
De visie staat in het teken van verdere versterking van zowel de samenwerking als de aanpak. De afgelopen jaren is er een goede basis gelegd voor de samenwerking en de aanpak. Nu is het tijd om de samenwerking en de aanpak verder te verstevigen. Er zijn veel vormen van geweld die vallen onder de koepelterm geweld in afhankelijkheidsrelaties en er zijn veel partners betrokken. Samen is er gekozen voor focus: om echt winst te behalen moeten we thema's gericht en vooral samen oppakken en prioriteiten stellen. Ook moeten we duidelijke afspraken maken over de verantwoordelijkheid en inbreng van de betrokken partners. Dit doen we door de inbreng van alle partijen te beschrijven in het uitvoeringsplan. Uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 zal een bijeenkomst plaatsvinden waarin alle partijen zich committeren aan de visie en het uitvoeringsplan.

Wat is de ambitie?
Samen doorbreken we de cirkel van geweld: wij creëren veiligheid, signaleren vroegtijdig, stoppen geweld in afhankelijkheidsrelaties blijvend, we waarborgen duurzaam herstel en pakken onderliggende problemen aan.
Wij doorbreken de intergenerationele overdracht van geweld (in gezinnen): wij

organiseren directe veiligheid, creëren stabiele veiligheid en organiseren duurzaam herstel. Dit willen we voor iedereen: van –9-maanden tot 100+ jaar.

Hoe wordt de ambitie gerealiseerd?
Om de ambitie te realiseren zijn 3 ontwikkellijnen geformuleerd
Samen zien: Iedereen kent en herkent signalen van geweld in afhankelijkheidsrelaties en ook de gevolgen ervan en weet wat hij/zij dan kan doen.
Samen leren, Samen werken: Geen enkele professional werkt op een eigen eiland, ze benutten allen de kracht en ervaringen van het netwerk;
Samen doen: Niemand komt zonder hulp te zitten.
De regiovisie wordt uitgewerkt in een uitvoeringsplan dat na de vaststelling van de visie aan het college zal worden voorgelegd.

Duur visie
Omdat het om een hardnekkig probleem gaat is een duurzame en gerichte aanpak nodig. Daarom wordt er voor deze nieuwe regiovisie een termijn van acht jaar, in plaats van vier jaar, gehanteerd. In het uitvoeringsplan worden concrete activiteiten opgenomen per ontwikkellijn die bijdragen aan de deelambities, die op hun beurt bijdragen aan de centrale ambitie. Ook wordt hierin opgenomen op welke wijze gemonitord wordt en geëvalueerd. Om in de uitvoering bij te kunnen stellen is voor het uitvoeringsplan gekozen voor een termijn van 4 jaar en een tweejaarlijkse evaluatie.

Kader
Gemeenten hebben in deze aanpak de regierol voor wat betreft het sociale domein. Op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 (Art. 2.1.2 in conjunctie met art. 2.2.1) zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de ketenaanpak op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties.
Naast preventie, zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor de bestrijding, de aanpak en nazorg van kindermishandeling. Alle gemeenten hebben dus een eigen taak om geweld in afhankelijkheidsrelaties aan te pakken, onder andere door te zorgen voor de lokale infrastructuur om preventie, vroegsignalering en laagdrempelige hulp te waarborgen.
In het kader van een integrale aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties maken we echter ook afspraken op lokaal, sub-regionaal, regionaal en provinciaal/landelijk niveau. Met deze regiovisie wordt gezamenlijk door de Zuid-Limburgse gemeenten invulling gegeven aan de opdracht van het Rijk om te komen tot een eenduidige en integrale aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Kernthema:
Sociale basisvoorzieningen

Bevoegdheid
De Raad is bevoegd om de regiovisie Zuid-Limburg 2024-2031. “Samen sterk, iedereen veilig”. Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties vast te stellen.

Voorstel
De regiovisie Zuid-Limburg 2024-2031 “Samen sterk, iedereen veilig” Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties vast te stellen.

Argumenten

1.1 G*ezamenlijke ambitie en aanpak is essentieel voor het effectief aanpakken van geweld in afhankelijkheidsrelaties*

Geweld in afhankelijkheidsrelaties is de meest voorkomende vorm van geweld in onze samenleving. De gevolgen zijn vaak groot, zelfs na één incident. Want naast fysieke en maatschappelijke gevolgen zijn er de psychische gevolgen: gevoelens van vernedering, kleinering, angst, machteloosheid en wanhoop kunnen zorgen voor frustratie, woede en ernstige psychische belemmeringen. Het is belangrijk om zo vroeg mogelijk signalen van geweld in afhankelijkheidsrelaties te herkennen, om zo snel mogelijk de juiste ondersteuning te kunnen bieden. Deze ondersteuning wordt geboden door tal van partijen. Samenwerking tussen verschillende disciplines is essentieel, omdat er meerdere factoren van invloed zijn op dit geweld zoals bijvoorbeeld opvoedingsstijl, de woonomgeving, gezondheid en de financiële situatie.
Een gezamenlijke visie en aanpak is essentieel.

1.2 Visie en uitvoeringsplan opgesteld met en door partners

In de aanpak van geweld in Afhankelijkheidsrelaties hebben we elkaar als netwerkpartners hard nodig. Omdat er vrijwel altijd meerdere problemen spelen, kan één organisatie nooit alle problemen op eigen kracht oplossen. Belangrijk is dat we een gezamenlijke ambitie en aanpak hebben. Er hebben daarom meerdere netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden om zo tot een gezamenlijk gedragen visie en aanpak te komen, die van ons allemaal is.

1.3 Positief advies commissie Zorg en Veiligheid

In de regio Zuid-Limburg is in 2021 de commissie Zorg en Veiligheid ingericht om te komen tot afstemming en advies rond zogenaamde snijvlakthema's zoals huiselijk geweld en personen met verward of onbegrepen gedrag. De partijen die zich hiertoe hebben gecommitteerd zijn: gemeenten (Welzijn, (jeugd)zorg en Veiligheid), OM, politie, GGZ (Mondriaan) en de GGD Zuid-Limburg.
De commissie Zorg en Veiligheid is op meerdere momenten betrokken bij de totstandkoming van de regiovisie Zuid-Limburg 2024-2031 "Samen sterk, iedereen veilig". De commissie heeft positief geadviseerd over de voorliggende visie.

1.4 Advies MO adviesraad meegenomen

De MO adviesraad heeft in hun advies vijf adviespunten benoemd. Deze adviespunten zijn waar mogelijk reeds meegenomen in de regiovisie. De overige adviezen worden meegenomen in het uitvoeringsplan. Er is een pre advies geformuleerd op Zuid-Limburgse schaal dat gedeeld is met alle 16 Zuid-Limburgse afzonderlijke adviesraden. De aandachtspunten van de lokale adviesraden zijn ook meegenomen.
De Heerlense MO adviesraad onderschrijft het advies van de afvaardiging van de MO adviesleden van de Zuid-Limburgse adviesraden.

Tegenargumenten en risico's

Niet van toepassing

Kosten en dekking

DU VO middelen (regiomiddelen)
Heerlen voor de regio Parkstad, Maastricht voor de regio Maastricht Heuvelland en de Westelijke Mijnstreek zijn centrumgemeenten in de regio Zuid-Limburg. Zij ontvangen structureel de Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DU VO). De DU VO is bedoeld voor het aanpakken van alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties in de regio: denk hierbij aan vrouwenopvang, kindermishandeling, ouderenmishandeling, seksueel geweld, eergerelateerd geweld en loverboyproblematiek. Een gedeelte van deze middelen zijn gelabeld voor het uitvoeren van de regiovisie (zie schema). In een uitvoeringsplan wordt uitgewerkt op welke wijze de regiomiddelen worden ingezet voor de jaren 2024-2027.

Mogelijk niet meer volledig invullen voordeel DU VO middelen verwerkt in begroting Heerlen (150.000)
De afgelopen jaren hebben we als regio structureel financiële middelen overgehouden op deze taak. Dat komt door projecten die later uitgevoerd zijn, goedkoper uitgevoerd zijn, geen doorgang hebben gevonden. Daarnaast zijn een gedeelte van de projecten betaald uit subsidies die we hebben ontvangen.
Deze middelen zijn conform een bestuurlijke afspraak jaarlijks naar de regio teruggevloeid door verlaging van de gemeentelijke bijdrage aan de GGD voor Veilig Thuis. Het aandeel Heerlen is in onze begroting structureel als voordeel verwerkt (€ 150K). Dit voordeel hebben we de afgelopen jaren ook gerealiseerd. Het is onzeker of dat met de nieuwe visie en de daaropvolgende uitvoeringsplannen ook nog mogelijk is. Zeker nu we vanaf 2026 minder middelen ontvangen.

Overzicht DU VO middelen voor uitvoering regiovisie en bedragen opgenomen in de begroting van Heerlen voor 4 jaar.

Jaar	**Duvo middelen gelabeld voor uitvoeren regiovisie GIA**	**Begroot in de begroting van gemeente Heerlen**
2024	816.950	816.950*
2025	810.220	660.220
2026	534.663	384.663
2027	534.209	384.209

* Van 2023 naar 2024 zijn 150.000 overgeheveld. Dit is het bedrag van de verlaging van de bijdrage aan de GGD voor de gemeente Heerlen in 2023.
*De jaren 2028 tot en met 2031 worden uitgewerkt in een volgend uitvoeringsplan. Dan wordt opnieuw gekeken welke middelen we dan ter beschikking hebben.

Communicatie
Bij de totstandkoming van de regiovisie is een communicatiebureau ingeschakeld. Een onderdeel van de opdracht is het opstellen van een strategisch communicatieplan. Het doel van dit plan is om tijdens de uitvoering van de regiovisie alle betrokkenen regelmatig te informeren en goed aangehaakt te houden. Waarbij de informatie aan moet sluiten bij de behoefte van de betreffende stakeholders. Onderdeel van het strategisch communicatieplan is het gebruik van het GIA-platform voor professionals waar regelmatig informatie wordt gedeeld.

Evaluatie
De wijze van evaluatie en monitoring wordt verder uitgewerkt in het uitvoeringsplan. Er zal in ieder geval tweejaarlijks een evaluatie plaatsvinden om te kijken waar we staan en wat beter kan. Ook zal voor de geprioriteerde onderwerpen een plan van aanpak opgesteld worden waarin aangegeven wordt hoe dit geëvalueerd wordt.

Planning, procedure en uitvoering
Het uitvoeringsplan zal uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 aan het college ter vaststelling worden aangeboden. De planning en uitvoering zal worden uitgewerkt in dit uitvoeringsplan.

Bijlagen
- Regiovisie Zuid-Limburg 2024-2031 "Samen sterk, iedereen veilig" aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties
- Samenvatting/ verkorte versie van de visie "Samen sterk, iedereen veilig"
- Brief van de commissie Zorg en Veiligheid

de secretaris,	de burgemeester,
drs. V.N. Gosselink-Van Dijk	drs. R. Wever

raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024

documentnummer 10419;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:
De regiovisie Zuid-Limburg 2024-2031 “Samen sterk, iedereen veilig” Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties vast te stellen

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van 29 mei 2024

de griffier, de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer drs. R. Wever